

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP-1220/20, rješavajući apelaciju **Ivice Leutara**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 5. oktobra 2021. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Ivice Leutara**.

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.a) Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog nedjelotvornosti istrage u predmetu koji je vodilo Kantonalno tužilaštvo kantona Sarajevo, a koji je preuzeo i istragu još vodi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, u predmetu pod brojem T 20 0 KTNT 0014502 17.

Nalaže se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine da poduzme sve potrebne mjere u cilju poštivanja garancija predviđenih članom II/3.) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu Ivici Leutaru u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke isplati iznos od 6.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda uz obavezu da, nakon isteka ovog roka, apelantu Ivici Leutaru plati i zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri

mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ivica Leutar (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa Zajednički odvjetnički ured Nada Dalipagić i Jelena Dalipagić Crnjac iz Mostara, podnio je 30. marta 2020. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedjelotvornosti istrage povodom slučaja eksplozije bombe u kojem je ranjen otac apelanta, a kasnije od posljedica i preminuo.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog Tužilaštva Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo) i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je da dostave odgovor na apelaciju. Pozvani su dostavili odgovor na apelaciju (23. juna 2021. godine i 29. juna 2021. godine).

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Dana 16. marta 1999. godine otac apelanta je ranjen od eksplozije bombe koja je podmetnuta u njegovom automobilu, od kojih posljedica je preminuo 12 dana kasnije u bolnici.

5. Prema tada važećim odredbama Zakona o krivičnom postupku FBiH, član 153. stav 1) za istragu je bio nadležan istražni sudija Kantonalnog suda u Sarajevu, odnosno po mjesnoj nadležnosti bili su nadležni Kantonalni sud u Sarajevu i Kantonalno tužilaštvo Sarajevo.

6. Zahtjev za provođenje istrage protiv 6 osumnjičenih podnijelo je Kantonalno tužiteljstvo u Sarajevu zbog Krivičnog djela iz stava 146.stav 3) u vezi s stavom 1. Krivičnog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), a sve u vezi s članom 23 KZ BiH, a rješenje o provođenju istrage u ovom predmetu, dana 25. septembra 2000.godine, pod brojem Ki-78/00 donio je tadašnji istražni sudija čije je ime navedeno u apelaciji (ove informacije je naveo apelant bez dostavljanja

dokumentacije u vezi toga, međutim obzirom da ove informacije nisu osporene Ustavni sud nema razloga da sumnja u navedeno).

7. Kantonalno tužilaštvo u Sarajevu je dana 9. marta 2001. godine, pod brojem KT-111/00 podnijelo Kantonalnom sudu u Sarajevu optužnicu protiv šest osoba zbog krivičnog djela terorizma iz člana 146.stav 3) u vezi sa stavom 1) tada važećeg KZ FBiH, a sve u vezi sa članom 23. tada važećeg KZ FBiH.

8. Kantonalni sud u Sarajevu donio je presudu broj K-28/01 od 12. novembra 2002. godine, kojom je šestoricu optuženih, na osnovu člana 345. tačka 3) tada važećeg Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, oslobodio od optužbe da su na način opisan u presudi izazvali aktiviranje eksplozivne naprave od čijih dejstava je otac apelanta zadobio teške tjelesne povrede, od kojih je podlegao, a čime bi počinili krivično djelo terorizma iz člana 146. stav 3 u vezi stava 1 KZ FBiH u vezi sa članom 23 KZ FBiH (koji je tada bio na snazi).

9. Presuda je potvrđena od strane Vrhovnog suda Federacije BiH (presuda nije dostavljena, dostavljen je podnesak apelanta kojim traži da mu Vrhovni sud dostavi drugostepenu presudu, ali ova činjenica nije sporna).

10. Apelant u apelaciji ističe da je iz medija saznao da se pred Kantonalnim tužiteljstvom u Sarajevu ponovno vodi istraga.

11. Prema stanju predmeta, dostavljenoj dokumentaciji i navodima apelacije Kantonalno tužilaštvo je provodilo istragu do 2017. godine, kada je predmet preuzelo Tužilaštvo BiH.

12. Apelant se obratio Tužilaštvu BiH, te je tražio informacije da li se vodi istraga pred Tužilaštvom BiH, pred kojim tužilaštvom je do sada vođene istraga i od strane kojih agencija za provođenje zakona, koje agencije za provođenje zakona sada sudjeluju u istoj, pod nadzorom kojih tužitelja i kojih tužilaštava je vršena dosadašnja istraga, koji tužitelj provodi istragu, koje su mjere i radnje poduzimane u dosadašnjem toku istrage, da li se porodica može nadati skorom okončanju istrage.

13. Tužilaštvo BiH je aktom A-I-29/20 od 5. februara 2020. godine, apelanta obavijestilo sljedeće:

„Povodom Vašeg dopisa zaprimljenog u Tužilaštvu - Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine dana 27. januara 2020. godine, obavještavamo Vas daje u Tužilaštvu BiH krivični predmet broj T20 0 KTNT 0014502 17 formiran nakon što je spise tog predmeta dostavilo Kantonalno tužilaštvo u Sarajevu, a koje je do tada postupalo po istom. Radi se o obimnom i složenom predmetu u kojem potrebne

istražne radnje kao i druge mjere i aktivnosti Tužilaštvo BiH provodi u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH (Sl. glasnik BiH broj: 03/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18). Stranke i drugi učesnici u postupku obavještavaju se u skladu sa odredbama istog Zakona.“

IV. Apelacija

I. Navodi iz apelacije

14. Apelant ukazuje na povredu prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant navodi da se (u momentu podnošenja apelacije) istraga vodi 21 godinu, čime su povrijeđena njegova prava. Apelant u apelaciji navodi da je o nadležnostima tužilaštava i vođenju istrage saznavao iz medija, a da se ni 21 godinu nakon događaja ne zna počinioc krivičnog djela. Apelant „zahtjeva osvrt na provođenje istrage koja se vodila kod Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu“. Apelant akcentira da Kantonalno tužilaštvo Sarajevo i agencije koje su radile na ovoj istrazi nisu poduzeli dovoljne mjere u rasvjetljavanju slučaja, te da su u toku istrage urađeni mnogobrojni propusti. Apelant u apelaciji navodi da se, s obzirom na vrijeme ubojstva, političke okolnosti i prilike, u istragu smrti njegovog oca bespotrebno upleli broj akteri, počevši od međunarodnih pa preko domaćih do aktera proizašlih iz obavještajnih struktura BIH i međunarodne zajednice. Apelant posebno napominje i da su tijekom istrage, koja je prethodila podizanju optužnice protiv 6 osumnjičenih (pravomoćno oslobođenih), kojima se sudilo za ubojstvo njegovog oca počinjeni brojni propusti i nedostaci, te da je istraga išla u potpuno pogrešnom smjeru. Apelant ukazuje da na naročito ozbiljne nedostatke u vezi isplaćivanja javno raspisane nagrade za informaciju koja je trebala dovesti do otkrivanja odgovornih za ubojstva njegovog oca, kao što ukazuje i na očito insinuiranje zaštićenog svjedoka, ali i na davanje lažnog iskaza istog. Apelant navodi, njemu nikada razjašnjenu činjenicu, da su se među prvima na mjestu ubojstva pojavili agenti tadašnje Agencije za istrage i dokumentaciju RBIH (AID), odnosno obavještajne službe RBIH koji su prema njemu dostupnim informacijama bili zaduženi za praćenje njegovog oca. Takođe, apelant ukazuje da mu je otac bio štićena osoba, te je Federacija BiH bila dužna da ga zaštititi. Apelant smatra da su mediji imali bolji uvid u istragu nego obitelj oštećenog (pri tome ukazujući na ulogu oštećenog koji je potpuno marginalizovan prema odredbama ZKP koje su na snazi), te ističe da su pisanja medija nanijela dodatne duševne boli njemu i članovima njegove obitelji, kao i da je prilikom svake godišnjice smrti putem medija pozivao institucije na procesuiranje odgovornih. Apelant ukazuje na relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku

Bosne i Hercegovine i navodi praksu Evropskog suda za ljudska prva (u daljnjem tekstu: Evropski sud). Apelant se pozvao i na Deklaraciju osnovnih pravnih principa za žrtve krivičnih djela i zloupotrebe moći.

II. Odgovor na apelaciju

15. Kantonalno tužilaštvo u odgovoru na apelaciju navodi da porodica oštećenog Jozе Leutara ima pravo na satisfakciju u pogledu okončanja predmetnog postupka konačnom tužilačkom ili sudskom odlukom, ali smatra da su navodi apelanta neosnovani, te da postupanjem Kantonalnog tužilaštva u predmetnom spisu nisu povrijeđena njegova prava zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, iz razloga jer je ovo tužilaštvo nakon saznanja za predmetni događaj odmah i temeljito provelo neovisan postupak u cilju nastojanja da se otkriju sve činjenice vezane za predmetni događaj, te je poduzelo sve neophodne mjere kako bi se osigurali dokazi do kojih se objektivno moglo doći. Dalje ukazuje na činjenicu da je dana 14. jula 2017. godine Kantonalno tužilaštvo dostavilo kompletan spis na nadležnost i dalje postupanje Tužilaštvu BiH jer je utvrđeno da se u konkretnom slučaju radi o krivičnom djelu iz nadležnosti Tužilaštva BiH. Kantonalno tužilaštvo je dana 16. septembra 2011. godine Tužilaštvu BiH dostavilo kompletne spise KT-111/00 i KTA 2022/2002 vezano za ubistvo zamjenika ministra Jozе Leutara radi upoznavanja i eventualnog preuzimanja, a sve vezano za dogovor tada glavnog tužioca Tužilaštva BiH i tada glavne Kantonalne tužiteljice Kantonalnog tužilaštva održanog dana 1. juna 2011. godine. Dana 12. januara 2015. godine Zamjenik glavnog tužioca Tužilaštva BiH donosi naredbu da neće preuzeti nadležnost za provođenje istrage, te ponovo dostavlja kompletan spis na nadležnost ovom tužilaštvu. U periodu od 25. februara 2015. godine pa sve do ustupanja spisa na nadležnost Tužilaštvu BiH (14. jula 2017. godine), tada postupajući tužilac je provodio kontinuirane radnje sa timom istražitelja Državne agencije za istrage i zaštitu, a sve u cilju provođenja radnji dokazivanja, a u pravcu rasvjetljavanja i procesuiranja počinitelaca predmetnog krivičnog djela i utvrđivanja krivične odgovornosti, te efikasnijeg postupanja po ovom predmetu.

16. Tužilaštvo BiH u odgovoru na apelaciju ističe da je apelacija neutemeljena u odnosu na postupanje Tužilaštva BiH. U odgovoru je navedeno da se apelant „u svojoj apelaciji protiv odluka Kantonalnog tužiteljstva [naveden broj] i Kantonalnog suda u Sarajevu br. K-28/01 od 12. novembra 2002. godine“ poziva na povredu prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije, te prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije kada je postupanje ovih institucija rezultiralo donošenjem oslobodajuće presude, te kada kasnijim postupanjem Kantonalnog tužilaštva koje nije rezultovalo razjašnjenjem krivičnog događaja. Tužilaštvo smatra da, obzirom da se predmet od 2017. godine nalazi u

Tužilaštvu BiH, ne može davati odgovore na način preduzimanja radnji dokazivanja od tadašnjeg sudije za istrage Kantonalnog suda u Sarajevu i postupajućeg tužitelja Kantonalnog tužiteljstva. Imajući u vidu zaštitu integriteta istrage koju vodi Tužiteljstvo BiH protiv za sada NN počinitelja zbog Krivičnog djela Terorizam iz člana 201. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 29. istog zakona, Tužilaštvo BiH je obavijestilo Ustavni sud da „aktivno preduzima radnje dokazivanja saslušanja velikog broja svjedoka (oko 200 svjedoka) od kojih se neki nalaze van Bosne i Hercegovine, te je iz tog razloga uputilo zamolnicu za pružanje međunarodne pravne pomoći nadležnom organu Kraljevine Holandije. Također od Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo i nadležne policijske agencije na nivou BiH je zatražena sva raspoloživa dokumentacija koja je prethodno pribavljena, kao i sva relevantna saznanja do kojih su došli u svom radu.“ Dakle, kod ovakvog stanja stvari, Tužilaštvo BiH smatra da aktivno preduzima radnje dokazivanja koje zahtijevaju standardi djelotvorne istrage. Tužilaštvo BiH je takođe ukazalo na stav Evropskog suda u presudi Tomašić i drugi protiv Hrvatske.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 49/17 - Odluka US BiH, 42/18 - Rješenje US BiH, 65/18 i 22/21 – Odluka OUS BiH)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 216.

Naredba o sprovođenju istrage

(1) Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.

(3) Tužitelj donosi naredbu da se istraga neće provoditi ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje

osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

(4) O nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, Tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu Tužitelja.

Član 217.

Sprovođenje istrage

(1) U toku sprovođenja istrage Tužitelj može poduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vjestačenja.

(2) O poduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu s ovim zakonom.

(3) Ako se osumnjičeni nalazi u pritvoru, naredbu za dovođenje radi ispitivanja izdaje tužilac i o tome obavještava sudiju za prethodni postupak.

Član 224.

Obustava istrage

(1) Tužilac će naredbom obustaviti istragu ukoliko se ustanovi da:

a) djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo,

b) postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog osim u slučaju iz člana 206. ovog zakona,

c) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo,

d) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje,

e) postoje druge okolnosti za obustavu istrage iz člana 225. stav (5), odnosno člana 226. stav (3) ovog zakona.

(2) O obustavi istrage kao i o razlozima za obustavu istrage tužilac će u pismenoj formi obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena članom 216.

ovog zakona kao i osumnjičenog ako je ispitan i lice koje je prijavilo krivično djelo.

(3) Tužilac, u slučajevima iz stava (1) tačke c) i tačke e) ovog člana, može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju nove činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo."

Član 225.

Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva.

(3) Optužnica se ne može podići ako osumnjičeni nije bio ispitan.

Napomena: citiran član 225. koji je bio na snazi ranije (prije donošenja Odluke Ustavnog suda U-5/16 i prije donošenja Zakona o izmjenama i dopunama ZKP, objavljenog u Službenom glasniku BiH 56/18, a koji se primjenjuje u skladu sa članom 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku („Službeni glasnik“ BiH, 56/18) u predmetima u kojima je donesena naredba o provođenju istrage do stupanja na snagu zakona iz 2018. godine.

sada važeći Član 225.

(Okončanje istrage)

(1) Tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, tužilac će obavijestiti glavnog tužioca o razlozima neokončanja istrage. Glavni tužilac odredit će u roku od 30 dana novi rok za okončanje istrage koji ne može biti duži od šest mjeseci, odnosno koji ne može biti duži od jedne godine za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od 10 godina ili teža kazna, te naložiti preduzimanje potrebnih mjera da bi se istraga okončala.

(3) *Ako istragu nije bilo moguće završiti u roku iz stava (2) ovog člana, tužilac će o razlozima zbog kojih istraga nije završena u roku od osam dana obavijestiti glavnog tužioca, osumnjičenog i oštećenog.*

(4) *Osumnjičeni i oštećeni u roku od 15 dana od dana dostavljanja obavještenja iz stava (3) ovog člana mogu podnijeti pritužbu glavnom tužiocu zbog trajanja postupka. Ako glavni tužilac utvrdi da je pritužba osnovana, u roku od 30 dana odredit će novi rok u kojem se, ako postoje procesne pretpostavke, istraga mora okončati, a koji ne može biti duži od šest mjeseci, odnosno koji ne može biti duži od jedne godine za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju 10 godina ili teža kazna, te naložiti preduzimanje potrebnih mjera za okončanje istrage, o čemu će obavijestiti podnosioca pritužbe u roku od 15 dana.*

(5) *Ako istraga ne bude okončana u roku iz stava (4) ovog člana, a postoje procesne pretpostavke, smatrat će se da je istraga obustavljena o čemu tužilac donosi naredbu i u roku od 15 dana o tome obavještava glavnog tužioca, osumnjičenog i oštećenog.*

(6) *Optužnica se ne može podići ako osumnjičeni nije bio ispitan.*

** Određuje se način izvršenja Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 5/16 od 1. juna 2017. godine tako što će se, dok Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne izvrši ovu odluku, odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4, člana 117. tačka d), člana 118. stav 3, člana 225. stav 2. i člana 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) primjenjivati u skladu s navedenom odlukom, standardima iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te praksom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Evropskog suda za ljudska prava.*

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, takode, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. Prema mišljenju Ustavnog suda, iz navoda apelacije proizlazi da apelant pokreće pitanje (ne)djelotvornosti istrage. Shodno navedenom, Ustavni sud konstatuje da apelant predmetnom apelacijom, zapravo, ne osporava meritornu odluku - presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini, koja bi, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmet osporavanja pred Ustavnim sudom, pa se postavlja pitanje dopustivosti predmetne apelacije.

21. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

22. S obzirom na to Ustavni sud, slijedeći svoju dosadašnju praksu u predmetima koji su pokretali slična pitanja u kontekstu kršenja prava koja su zaštićena članom II/3.a) i b) Ustava Bosne i Hercegovine, smatra da u konkretnom slučaju postoji njegova nadležnost (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu AP-862/10 od 16. maja 2013. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant ukazuje na povredu prava na život i efikasan pravni lijek zbog (kako apelant navodi) navodi nedjelotvornosti istrage povodom događaja u kojem je njegov otac teško ranjen od kojih posljedica je i preminuo.

25. Član II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava

2. ovog člana, što uključuje:

a) Pravo na život.

26. Član 2. stav 1 Evropske konvencije glasi:

Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. Niko ne smije biti namjerno biti lišen života, osim prilikom izvršenja presude suda kojom je osuđen za krivično djelo za koje je zakonom predviđena ova kazna.

[...]

27. Dakle, apelant je podnio apelaciju u kojoj se žali na nedjelotvornost istrage, odnosno da 21 godinu nakon događaja (u momentu podnošenja apelacije) nadležna tužilaštva nisu donijela tužilačku odluku i da je istraga u toku. S druge strane, nadležna tužilaštva i to Kantonalno tužilaštvo i Tužilaštvo BiH smatraju da apelantova prava nisu povrijeđena.

Opšta načela

28. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, ukazujući na praksu Evropskog suda, utvrdio da je član 2. predstavlja jednu od temeljnih odredaba Evropske konvencije. U njemu su sadržane osnovne vrijednosti demokratskih društava koja čine Vijeće Europe. Cilj i svrha Evropske konvencije kao instrumenta zaštite pojedinačnih ljudskih bića zahtijevaju da se član 2. tumači i primjenjuje tako da njegove zaštitne mjere budu praktične i učinkovite (vidjeti, predmet *Anguelova protiv Bugarske*, br. 38361/97, odlomak 109., ESLJP 2002-IV).

29. Obaveza zaštite prava na život iz člana 2. Evropske konvencije, u vezi s opštom obvezom države iz člana 1. Evropske konvencije da „osigura svakoj osobi pod [svojom] jurisdikcijom prava i slobode određene Konvencijom”, takođe podrazumijeva da treba postojati neki oblik djelotvorne službene istrage kada su pojedinci ubijeni primjenom sile (vidjeti predmet *Armani Da Silva protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 5878/08, odlomak 230., 30. mart 2016.).

30. Država stoga mora osigurati, svim sredstvima koja su joj na raspolaganju – pravnima ili drugima – da se zakonodavni i administrativni okvir uspostavljen radi zaštite prava na život pravilno provodi, a da se sva kršenja tog prava suzbijaju i kažnjavaju (vidjeti predmet *Armani Da Silva*, gore citiran, odlomak 230.).

31. Kako bi bila „učinkovita” odnosno „djelotvorna“, kako se taj izraz treba tumačiti u kontekstu člana 2. Evropske konvencije, istraga najprije mora biti odgovarajuća. To znači da mora biti sposobna dovesti do utvrđivanja činjenica, zaključka je li uporabljena sila bila opravdana ili ne u tim okolnostima te do utvrđivanja identiteta i – ako je to primjereno – kažnjavanja odgovornih. To nije obveza rezultata, već sredstava. Vlasti moraju poduzeti sve razumne korake koje mogu kako bi pribavile dokaze o incidentu, uključujući, inter alia, svjedočenja očevidaca, forenzičke dokaze i,

ako je to primjenjivo, autopsiju koja dovodi do potpune i tačne evidencije ozljede i objektivne analize kliničkih nalaza, uključujući uzroka smrti. Nadalje, tamo gdje je službenik države koristio silu, istraga takođe mora biti učinkovita u smislu da je sposobna dovesti do utvrđivanja je li uporabljena sila bila opravdana ili ne u tim okolnostima. Svaki nedostatak istrage koji umanjuje mogućnost utvrđivanja uzroka smrti ili odgovorne osobe riskira neispunjavanje te norme (vidjeti gore citirani predmet *Armani Da Silva*, odlomak 233.).

32. Zaključci istrage posebno se moraju temeljiti na iscrpnoj, objektivnoj i nepristranoj analizi svih odgovarajućih elemenata. Propust u slijeđenju očitog pravca istrage u znatnoj mjeri potkopava sposobnost istrage da utvrdi činjenice slučaja i da utvrdi identitet odgovornih. Unatoč tome, priroda i stepen ispitivanja koji udovoljavaju najnižem pragu učinkovitosti istrage ovise o okolnostima pojedinog slučaja. Priroda i stepen ispitivanja moraju se procijeniti na temelju svih relevantnih činjenica i s obzirom na praktičnu stvarnost istrage. U slučaju kada je sumnjiva smrt uzrokovana djelovanjem službenika Države, odgovarajuće domaće vlasti moraju primijeniti posebno strogo ispitivanje u proizlazećoj istrazi (vidjeti predmet *Armani Da Silva*, gore citiran, odlomak 234.).

33. Zahtjev hitnosti i razumne djelotvornosti podrazumijeva se u ovome kontekstu (vidjeti predmete *Yaşa protiv Turske*, 2. rujna 1998., odlomci 102.-104., Izvješća 1998-VI; i *Mahmut Kaya protiv Turske*, br. 22535/93, odlomci 106.-107., ESLJP 2003-III). Mora se prihvatiti da mogu postojati prepreke ili poteškoće koje sprečavaju napredak u istrazi u određenoj situaciji (vidjeti gore citirani predmet *Armani Da Silva*, odlomak 237.). Međutim, kada su se događaji odvijali u dalekoj prošlosti, moguće je da se zbog proteka vremena razina hitnosti smanjila; neodgodivost poduzimanja potrebnih istražnih radnji u razdoblju nakon događaja vjerojatno više neće postojati (vidjeti predmet *Brecknell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 32457/04, odlomci 79.-81., 27. novembar 2007.). Standard hitnosti u takvim istorijskim predmetima uveliko se razlikuje od standarda koji se primjenjuje na nedavne događaje u kojima je vrijeme često od presudne važnosti za očuvanje ključnih dokaza na mjestu zločina i za ispitivanje svjedoka dok su njihova sjećanja još uvijek svježija i detaljnija (vidjeti predmet *Emin i drugi protiv Cipra*, br. 59623/08 i dr., (odl.) 3. aprila 2012.; i *Gürtekin i drugi protiv Cipra*, br. 60441/13, 68206/13 i 68667/13, odlomak 21., 11. marta 2014.; vidjeti i predmet *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 4704/04, odlomak 70., 15. februara 2011. u vezi sa složenim situacijama nakon sukoba).

Primjena navedenih principa na konkretan slučaj

34. Ustavni sud, dakle, primjećuje da se događaj povodom kojeg je istraga pokrenuta desio u martu 1999. godine. Ocu apelanta, koji je u to vrijeme obnašao funkciju zamjenika ministra

unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine eksplodirao je automobil i od posljedica ranjavanja je kasnije preminuo. Kantonalno tužilaštvo je podiglo optužnicu protiv 6 lica, a sud (Kantonalni sud, a presuda je potvrđena i od strane Vrhovnog suda) je donio oslobađajuću presudu. Nakon toga Kantonalno tužilaštvo ponovo vodi istragu, koju zatim preuzima (preuzima predmet) Tužilaštvo BiH i 22 godine i šest mjeseci nakon događaja, prema informacijama dostavljenim Ustavnom sudu istraga je u toku.

35. Dalje, Ustavni sud primjećuje da iako apelant na određeni način ukazuje i na nezavisnost istrage (jer problematizira prisustvo agenata Agencije za istrage i dokumentaciju na licu mjesta, kao i uključenost domaćih i stranih agencija) suština navoda odnosi na to da istraga nije bila djelotvorna, odnosno da su počenjeni brojni propusti, zbog čega je istraga otišla u pogrešnom smjeru i da je posljedica toga da još nisu pronađeni počinioci. Suprotno apelantu, Kantonalno tužilaštvo smatra da nije bilo propusta da je je ovo tužilaštvo odmah po saznanju za događaj odmah i temeljito provelo postupak, u cilju otkrivanja činjenica vezanih za događaj i preuzelo sve potrebne mjere kako bi osigurali propise. Ustavni sud ovdje primjećuje da je istraga koju je vodilo Kantonalno tužilaštvo rezultirala podizanjem optužnice protiv 6 lica (godinu i po dana od događaja), te nakon toga oslobađajućom presudom u odnosu na ova lica. Apelant ničim ne problematizira presudu koju je donio redovni sud (vidi Enerildiz protiv Turske, predstavka br. 48939/99., presuda od 30. novembra 2004. godine tač 91-96). Nakon toga, Kantonalno tužilaštvo „ponovo vodi istragu“. Pri tome, Kantonalno tužilaštvo u odgovoru na apelaciju niti jednom riječju nije navelo kako je i zašto ponovilo istragu, odnosno kako je opet došlo do faze istrage, niti je na bilo koji način pokušalo uvjeriti Ustavni sud u djelotvornost istrage.

36. Ustavni sud primjećuje da je predmet od Kantonalnog tužilaštva preuzelo Tužilaštvo BiH. Opet, ukazujući na pravo oštećenih (porodice, konkretno apelanta kao sina) da sazna istinu o sudbini svojih najmilijih Ustavni sud mora da primijeti, a što je Kantonalno tužilaštvo istaklo u odgovoru određenja „previranja“ oko nadležnosti tužilaštva, dogovore (dostavljanje spisa 2011. godine), te odbijanje Tužilaštva BiH da preuzme predmet (2015. godine), što se ipak desilo 14. jula 2017. godine (vidi tačku 15. ove odluke). Ustavni sud nema bilo kakve dileme da je sama činjenica „dogovora“ ili odbijanja da se istraga preuzme sa jednog na drugo tužilaštvo takođe morala uticati na sam tok istrage, te njenu djelotvornost. Kada je Tužilaštvo BiH (ipak konačno) preuzelo predmet 2017. godine (svjesni nesporno svih okolnosti, koliko istraga već traje) apelanta je obavijestilo o obimnosti i složenosti predmeta u kojem provodi istražne radnje, a u odgovoru Ustavnom sudu je navelo da „aktivno preduzima radnje dokazivanja saslušanja svjedoka“, i to četiri godine godina nakon što je predmet poduzelo.

37. Dakle, Ustavni sud može da konstatuje da istraga povodom događaja u kojem je ranjen otac apelanta, od kojih povreda je kasnije podlegao, koju su oba tužilaštva nadležna za vođenje istrage kvalifikovali kao krivično djelo terorizma, još uvijek ni 22 godine i šest mjeseci poslije nije završena. Prije svega Ustavni sud, uz uvažavanje svih okolnosti konkretnog predmeta (krivično djelo koje je u pitanju, obimnost, složenost) ne može da nađe opravdanje za trajanje istrage u ovom periodu, koja je još u toku. Što se tiče same djelotvornosti istrage Kantonalno tužilaštvo nije dalo opravdanje za istragu u trajanju od 18 godina, posebno da opravda njenu „djelotvornost“ konkretnim preduzetim radnjama. S druge strane, u 21. godini, od godine u kojoj se događaj desio, sada nadležno Tužilaštvo BiH navodi da je predmet složen i obiman, odnosno (22. godine od događaja) da postoji veliki broj svjedoka koje treba saslušati od kojih neki žive inostranstvu. Ustavni sud smatra da su navedeni razlozi su apsolutno neprihvatljivi i nedovoljni da opravdaju ovako dugo trajanje istrage, te ni Tužilaštvo BiH (uz uvažavanje tajnosti istrage) nije dalo nikakve argumente kako bi opravdali djelotvornost istrage, odnosno garancija iz člana 2. Evropske konvencije, te postupanje nadležnog/ih tužilaštva/ava.

38. Stoga u okolnostima konkretnog predmeta, bez potrebe daljnjih razmatranja navoda apelanta, Ustavni sud nalazi da je apelantu povrijeđeno pravo iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije.

39. Ustavni sud napominje da je istraga još u toku i da je predmet trenutno pred Tužilaštvom BiH. U najboljem interesu apelanta je da otkrije istinu, ukoliko je to moguće, o događaju u kojem je njegov otac ranjen, te kasnije podlegao, kao što je u interesu države za ispoštuje proceduralnu obavezu nametnutu članom 2. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud nalazi za potrebno da Tužilaštvu BiH, kao nadležnom za istragu naloži da poduzme sve potrebne mjere u cilju poštivanja garancija predviđenih članom II/3.) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije.

40. Imajući u vidu zaključak u pogledu povrede člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno proceduralnog aspekta člana 2. Evropske konvencije, Ustavni sud ne nalazi potrebnim da ispituje navod u vezi sa pravom na efikasni pravni lijek.

Kompenzacija

41. S obzirom na to da je utvrđena povreda prava na život, Ustavni sud, u smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja apelantu potrebno dodijeliti novčanu naknadu kao satisfakciju za nematerijalnu štetu koja mu je uzrokovana povredom navedenog prava budući da šteta koju je pretrpio apelant „ne može biti nadoknađena pukim utvrđivanjem povrede“ (mutatis mutandis, presuda M. i drugi protiv Hrvatske, Zahtjev br.

50175/12, od 2. maja 2017. godine, stav 100). S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na sadržaj navedene odredbe Pravila prema kojoj Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu (stav 1) pri čemu se novčana naknada određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda i Evropskog suda (mutatis mutandis, Evropski sud, *Sašo Gorgiev protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, aplikacija broj 49382/06. od 12. aprila 2012. godine, *Jularić protiv Hrvatske* od 20. januara 2011. godine, *Byşar Ayhan i ostali protiv Turske*, aplikacija broj 42329/11 i druge, presuda od 18. maja 2021. godine). Imajući u vidu konkretne okolnosti iz kojih proizlazi da javna vlast nije postupila u skladu sa zahtjevom koje nameću standardi člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije u istraživanju i eventualnom otkrivanju počinioca krivičnog djela na štetu oca apelanta, Ustavni sud je odlučio da apelantu za utvrđenu povredu prava na život odredi naknadu u iznosu od 6.000,00 KM (mutatis mutandis, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-1045/04, OD 17. novembra 2005. godine, Odluka AP 547/15 od 7. septembra 2017. godine, Odluka AP-1057/19, od 25. juna 2019. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba).

42. Dalje, Ustavni sud je odlučio da navedeni iznos apelantu isplati Vlada Kantona Sarajevo, nalazeći da je za nedjelotvornost istrage u pretežnom dijelu zaslužno Kantonalno tužilaštvo. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke uz obavezu da, nakon isteka ovog roka, apelantu plati i zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

43. Odluka Ustavnog suda u ovom dijelu predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije zbog propusta javne vlasti da postupi u skladu sa zahtjevom ažurnosti i razumne učinkovitosti odnosno djelotvornosti u provođenju istrage povodom događaja u kojem je apelantov otac povrijeđen, od kojih je povreda kasnije podlegao.

45. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.